

प्रदेश सरकार
भुमी व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय
गण्डकी प्रदेश, पोखरा

दुध, माछा-मासु र अण्डाको लाभ लागत अध्ययन सम्बन्धि कार्यविधि र कार्यक्रमको सन्दर्भ शर्तहरू (Terms of Reference-TOR) :

हाल गण्डकी प्रदेशमा गाई/भैंसीको गरी जम्मा २,७०,०२६ मे.ट. दुध उत्पादन भईरहेको छ । यसैगरी मासुको ४८१५० मे.ट. माछाको ४४७२ मे.ट र अण्डाको १३१३५९ हजार गोटा उत्पादन रहेकोछ । यस आधारमा हाल बार्षिक प्रती ब्यक्ती दुध झण्डै १०६.०४ लिटर उपलब्ध हुने देखिन्छ भने कुल जनसङ्ख्याको हिसाबले हालको उत्पादनबाट प्रती ब्यक्ती प्रती वर्ष दुध उपलब्धता झण्डै १५ लिटरले यस प्रदेशमा बढी रहेकोछ । बार्षिक प्रती ब्यक्ती मासुको १८.९१ के.जी, माछाको १.७७ के.जी र अण्डा ५१.५९ गोटा रहेकोछ । यसैगरी दुध, माछा-मासु र अण्डा उत्पादन व्यवसायबाट पनि खाद्य पोषण सुरक्षाको सुनिश्चितता र आर्थिक स्तर सुधारका गर्न आवश्यक देखिन्छ । ग्रामिण कुखुरापालन गरी मासु तथा अण्डा, बाख्रा पालन, माछा पालन तथा पाडा पालन गरि माछा-मासुको उत्पादन, उत्पादकत्व र खुद मुनाफा बढाउन समय सापेक्ष विभिन्न भौगोलिक क्षेत्र तथा जिल्ला अनुसार आर्थिक विश्लेषण गर्नु अत्यावश्यक छ । व्यवसायीक कृषकहरूले नियमित रूपमा आफ्नो व्यवसायलाई सही दिशामा गईरहेको छ वा छैन र कुन विधामा सुधार गर्नु पर्ने हो सो सो को मुल्याङ्कन गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

यस पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालयले गाई/भैंसी, माछा-मासु र अण्डा उत्पादनको लाभ लागतका आधारमा भावी कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्न र कार्यान्वयन गर्न मद्दत पुग्ने भएकोले यस कार्यालयको आ.व. २०७७/०७८ को बार्षिक स्विकृत कार्यक्रम बमोजिम दुध, माछा-मासु र अण्डाको लाभ लागत अध्ययन गर्ने कार्य गर्नेछ ।

दुध उत्पादनको लाभ लागत अध्ययनको लागि

• दुध उत्पादनको लाभ लागत अध्ययनको लागी व्यवसायिक फार्मको वर्गीकरण निम्न आधारमा गरिनेछ ।

- क) ५ देखी १० सम्म उन्नत/क्रस माउ गाई वा भैंसी पालेका फार्महरू : साना फार्म
ख) ११ देखी ३० सम्म उन्नत/क्रस माउ गाई वा भैंसी पालेका फार्महरू : मझौला फार्म
ग) ३१ भन्दा बढी उन्नत/क्रस माउ गाई वा भैंसी पालेका फार्महरू : ठूला फार्म
घ) निम्न जिल्लाहरूमा सम्भाव्यताका आधारमा साना, मझौला र ठूला गाई र भैंसी फार्मका प्रत्येक वर्गमा कम्तिमा ३ वटा फार्मको लाभ लागत विश्लेषण गर्नु पर्ने छ । २० नमुना (१० गाइ उन्नत, क्रस,) (१० भैंसी उन्नत, क्रस,) * ३ जिल्ला गरि जम्मा ६०
ङ) पशुपालक कृषकहरूका व्यक्तिगत दुधालु पशुहरू हरेक जिल्ला बाट १० नमुना (५ गाइ उन्नत, क्रस,) (५ भैंसी उन्नत, क्रस,) * ३ जिल्ला गरि जम्मा ३०
च) कूल जम्मा ९०

डा. मन बहादुर पुन
निर्देशक

प्रदेश सरकार
भुमी व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय
गण्डकी प्रदेश पोखरा
गण्डकी प्रदेश पोखरा, कास्की

माछा-मासुको लाभ लागत अध्ययनकालागि :

क. कुखुरापालन फार्मको बर्गीकरण निम्न आधारमा गरिनेछ :

२०१ देखि १००० सम्म साना फर्म
१००१ देखि १०००० सम्म मझौला फर्म
१०००१ देखि माथि ठूला फर्म

१) रैथाने कुखुरापालन गरेका बाट प्रत्येक जिल्ला १५ नमुना (३ फर्म साना, मझौला, ठूला * ५ पन्छी) * ३ जिल्ला ४५

२) ब्रोइलर पालक कृषक बाट प्रत्येक जिल्ला १५ नमुना (३ फर्म साना, मझौला, ठूला * ५ पन्छी) * ३ जिल्ला ४५

ख. खसी/बोका

५० देखि १०० सम्म साना फर्म
१०१ देखि २५० सम्म मझौला फर्म
२५१ भन्दा माथि ठूला फर्म

स्थानीय जात ३ फर्म र क्रस ३ फर्म * ३ जिल्ला गरि जम्मा १८ * ५ पशु प्रति फर्म गरि ९० पशु

ग. राँगा/पाडा ३ फर्म * ३ जिल्ला गरि जम्मा ९ * ५ पशु प्रति फर्म गरि ४५ पशु

घ. माछा कार्प ५ नमुना * ३ जिल्ला गरि जम्मा १५
ट्राउट माछा जम्मा ५ नमुना * कास्की जिल्ला जम्मा ५

ड. बंगुर

१५ देखि ४५ सम्म साना फर्म
४६ देखि ६० सम्म मझौला फर्म
६१ भन्दा माथि ठूला फर्म

१ जिल्ला व्या. फर्म २ * ५ पशु प्रति फर्म जम्मा १० र २ स्थानीय फर्म ५ पशु प्रति फर्म जम्मा १० * ३ जिल्ला कुल ६० पशु

डा. मन बहादुर पुन
निर्देशक

प्रदेश सरकार
भुमी व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय
गण्डकी प्रदेश, पोखरा

अण्डाकोलागि

३ प्रकारका फर्म साना, मझौला, ठुला * ५ पन्छी * ३ जिल्ला ४५ फर्म

स्थलगत अध्ययन तथा विश्लेषण गर्दा सम्बन्धित भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र र सम्बन्धित पालिकाको पशुसेवा शाखालाई समन्वय गर्नुपर्नेछ ।

- निम्न बमोजिमको भौगोलिक क्षेत्र तथा जिल्ला स्तरमा अध्ययन कार्य संचालन गरिनेछ
○ कास्की
○ नवलपुर
○ बागलुङ
- अध्ययन गर्नु पुर्व आबेदकबाट अध्ययनको तरिका (Methodology) र आवश्यक प्रश्नावली/checklist हरू निर्देशनालयमा छलफल गरी अन्तिम रूप दिनुपर्ने छ ।
- अध्ययन पश्चात प्रतिबेदनको Draft तयार भई सकेपछी Validation workshop गरी अन्तिम प्रतिबेदन पुस्तकको रूपमा १० प्रति र soft copy पेश गर्नुपर्ने छ ।

आबेदक संस्थाको योग्यता

१. कम्तिमा १ बर्षको अनुभव भएको ।
२. कृषि/पशु विकास र व्यवस्थापन क्षेत्रमा कार्य अनुभव भएका कर्मचारीहरु रहेको ।
३. नेपाल सरकारको सम्बन्धित निकायमा दर्ता भई नियम अनुसार कार्य गरेको ।

प्रस्ताव पेश गर्ने विधि

- पशु विकास सम्बन्धि अनुसन्धानात्मक कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०७६ अनुसार छुट्टाछुट्टै सिलबन्दी गरी पेश गर्नुपर्नेछ ।

डा. मन बहादुर पुन
निर्देशक